

3

steg hur du täckodlar

Förberedelse

Börja med att samla ihop tidningspapper, kartong och annat bra täckmaterial som du har i dina gömmor. På bilden ovan har en rulle wellpapp använts. Beroende på hur grovt underlaget är kan olika mängd behövas för att förhindra ogräs från att växa upp i odlingen underifrån.

Organiskt material

Nästa steg är att du börjar täcka med organiskt material i olika storlek, lager på lager. Du kan använda gräsklipp, löv, flis, halm, gödsel av olika slag, kompostjord. Allt som förmultnar kan du lägga som täckmaterial. Sista kan du lägga på en fiberduk över för att snabba på förmultningsprocessen något inför sommaren.

Plantering

När det är dags att plantera ut dina förödlade grödor kan du gräva ett hål i täckmateriale. Fyll det med jord och plantera ut din gröda.

Täckodla Andreas Giselsson har börjat täckodla i Kattvik och använder den äldre metoden att använda tång som gödsel.

Täckodling låter naturen själv göra grovjacket

Odling Andreas Giselsson har en lantbruksexamen med ekologisk profil och driver trädgårdsföretaget Kattviks trädgårdar. Han bor i Kattvik och har havet alldeles vid husknuten. Odling har länge varit ett stort intresse och i ett samtal med sin granne inspirerades han till att prova täckodling med tång.

Att täckodla är ett inspirerande och relativt enkelt sätt att komma igång med sin egen odling i trädgården. Genom att du täcker din odlingsplats med olika lager av organiskt material och låter naturen sköta nedbrytningsprocessen blir arbetsbördan mindre. Du får mindre ogräs, maskar och mikroorganismerna gödslar åt dig genom att bryta ner det organiska materialet till näringsämnen.

– Jag har gjort täckodling direkt på gräset där jag rullat ut wellpapp, men det går lika bra med tidningspapper eller annat material som finns hemma som man vet förmultnar och som täcker ytan.

Metoden går ut på att täcka underlaget genom "lager på lager"-teknik för att förhindra ljuset att tränga in. Den välkända fotosyntesen beskriver hur växter lever av ljus och genom att underlaget täcks kommer de kvävas i mörkret.

Då slipper man allt slit med att gräva upp sin odling och förhindrar samtidigt att ogräs växer upp i odlingen. Trots det kan det finnas starkt roträs som ändå kommer ta sig igenom täcklagren men då får man rycka bort dem. Även ogräsfrön som sprids med vinden blir man tvungen att rensa då de kommer. – Ovanpå wellpappen har jag lagt på olika lager av organiskt material. Jag har ett lager med kompostjord, ett lager tång, flis och överst ett lager halm. I en täckodling bör man ha material i varierad storlek och med varierat kolinnehåll, berättar Andreas.

En täckodling bör vara ganska tjock för att bli lyckad. Vill man påskynda förmultningen något kan odlingen täckas med fiberduk fram tills att utplanteringen ska göras, eftersom värmen påskyndar aktiviteten i jorden.

Låt maskarna jobba

Täckodling handlar om att efterlikna skogen som är ett självförsörjande ekosystem. Löv och kvistar som faller ner på marken förmultnar och blir till ny näring som växterna tar upp genom sina rötter. Samma princip är det med täckodling. Genom att fortsätta täcka odlingen även efter att grödan planterats ut minskar ogräset och jorden fylls hela tiden på med ny näring. – En del av tanken med täckodling är att låta

maskarna göra jobbet. Masken är trots allt bondens bästa dräng!

Genom att hela tiden mata jorden med organiskt material göds livet i jorden och omvandlar det till näringsämne för växterna. Jorden blir lucker genom de gångar som maskarna bildar. Växternas rötter älskar att växa i dessa gångar och hämtar näring från maskarnas ekskrement. Maskarna och livet i jorden tycker i sin tur om de ämnen som växternas rötter utsöndrar. Det blir en fantastisk symbios där under marken.

Gödsel med tång

Att använda tång i odlings syfte är inget nytt. I skrifter från 1600-talet kan vi läsa om tångens fantastiska näringsinnehåll och hur det brukades som gödsel. Mest utbredd var användningen av tång på Gotland, Öland, Bohuslän och i Skåne. Bönderna kring dessa kuster plöjde ner tång i sin åkermark långt in på 1900-talet, innan konstgödseln tog över.

Andreas granne, Lars Lundberg, berättar om hur det var full rusch med att plocka tång på stranden efter höststormarna. Varje by hade sin tillhörande tångtäkt och så kallade tångvägar där bönderna körde med häst och vagn för att hämta tång. Nere på stranden stod bönder redo med sina grepar ner i tången. Det var

inte förrän den så kallade Tångfogdens fickur slog prick klockan 07 som flaggan hissades och markerade att det nu var okej att börja lyfta upp tången i vagnarna. Idag är inte konkurrensen om tången lika stor.

Tång är rikt på kväve, fosfor och kalium (NPK). Plöjer man ner tång kan näringsbalansen bli skev i början. Mikroorganismerna multipliceras efter tillgången på näring. Det blir fler "munnar att mätta" och näringen kan ta slut. Täckodling har en fördel med att låta maskar och mikroorganismerna själva sköta plogens jobb och dra ner näring i jorden efterhand. Då blir balansen bättre. Det har med förhållandet mellan kol och kväve att göra (C/N-förhållandet).

En del av tanken med täckodling är att låta maskarna göra jobbet. Masken är trots allt bondens bästa dräng!

Förläng växtsäsongen

– Om jag försör mina grönsaker innan jag planterar ut dem och låter dem rota sig kommer plantorna att klara konkurrensen mycket bättre än om jag sår på friland direkt. Jag får en starkare planta med ett etablerat rotsystem. Jag förlänger också min odlingsperiod, berättar Andreas men poängterar att en del grödor ska du inte förodda, i regel sådant man äter rötterna på, som rädisor och morot.

En del grödor bör också förodda för att få upp volymen innan eventuell sjukdom drabbar

plantan. Exempel på en sådan är potatis som i princip alltid drabbas av bladmögel. – Har då min potatis fått förodda innan jag planterar ut den hinner jag få upp en större volym och får mer potatis att äta innan bladmöglet slår till.

Alla grödor är uppdelade i familjer och en del har egenskaper som kan gagna en annan planta för att exempelvis hålla borta ohyra. Det finns mycket kunskap att läsa i ämnet och vilka grödor som trivs bredvid varandra.

Att byta växtplats för dina grödor från år till år är att föredra, även om Andreas menar att det är extra viktigt i storskalig konventionell odling. Det minskar riskerna för olika sjukdomar. – Ett tips är att kolla upp vilken typ av familj grönsaken tillhör och försök att växla mellan olika familjer. Om du har haft en väldigt resurskrävande gröda ena året så kan du ta årtor nästa år som bygger upp jorden genom att fånga kväve från luften.

I Andreas täckodling kommer det att finnas alla typer av grönsaker som han själv vill äta. Sallad, stjälskelleri, purjolök och rotselleri står i fönstret i vardagsrummet och förgror. Sen ska det fyllas på med kål och morötter när det är dags att plantera ut. – Jag vill odla grönsaker som jag äter till vardags, avslutar Andreas.

Andreas har aldrig odlat på platsen tidigare och vet inte hur tjockt jordlagret är med tanke på åsen som ligger bakom. Hur det går får vi veta när Bjäre NU gör ett återbesök hos Andreas i mitten på sommaren för att se hur odlingen tagit sig. Hur gick det egentligen att odla med tång?

Lager Här syns lager på lager funktionen som används vid täckodling. Olika organiska material ska förmultna och bli till jord.

Tång För hämtade bönderna tången med häst och vagn. Hästarna drog sen lasten via så kallade tångvägar.

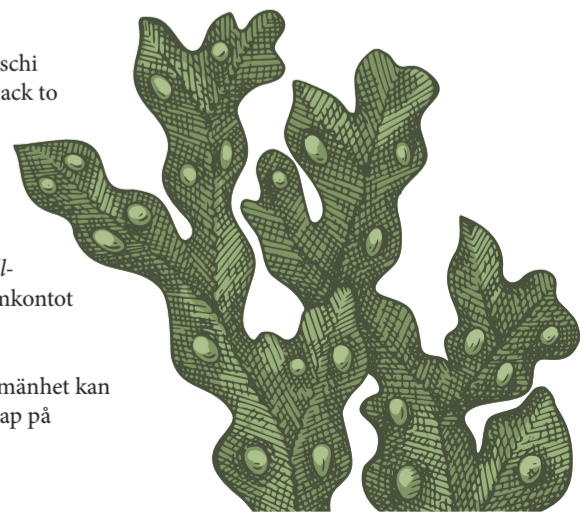
Hur är det med tång och tungmetaller?

Tång kan ses som havets reningsverk och i takt med att haven blir allt mer förorenade går åsikterna isär huruvida tång är nyttigt att använda som gödsel eller ej. Trots sitt rika näringsinnehåll binder tång tungmetaller, särskilt kadmium. Kadmium är ett metalliskt grundämne som i för stor dos påverkar människan negativt. Kadmium finns naturligt i jorden och i den mesta maten vi äter men oftast i små mängder. Genom varierad kost minskar man sitt kadmiumintag som bör vara så lite som möjligt.

En del menar att det går bra att odla i tång men att man bör tänka på vad man odlar. Det finns grönsaker som tar upp mer kadmium än andra. Andra menar att hur mycket tungmetall som tar upp av tången beror på salthalten i havet. *Källa: Livsmedelsverket.se*

Tips till dig som vill lära dig mer om täckodling:

- Följ Trädgårdsmästaren *Charles Dowding* på Youtube.
- Googla på Richard Perkins som driver *Ridgedale permaculture* i Sunne, Värmland. Ett lantbruk som vill gynna både jorden, bonden och lokalsamhället.
- Se dokumentären *Back to Eden* som handlar om Paul Gautschi och hans globala trädgårdsrörelse Back to Eden Gardening.
- Följ småländska Sara Bäckmo för att inspireras till att börja täckodla. Sara driver Nordens största trädgårdsblogg *Skillnadens Trädgård* och även instagramkonto med samma namn.
- Vill du lära dig mer om tång i allmänhet kan du läsa vidare och få en ökad kunskap på www.tangbloggen.se

Text: Jenica Paulsson
Foto: Andreas Giselsson, Jenica Paulsson